

DREPTATEA

Apare în fie-care zi de lucru la amiazi.

<p>Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsă de inserțiuni: 1 cm. □ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abo- namentele și tacele se plătesc în Timișoara.</p>	<p>Redactor responsabil: Adrian P. Descanu.</p>	<p>Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41. Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.</p>
--	--	---

Izbucnesc!

Timișoara, 2 Decembre n.

Greu ca petrele de moară a apăsât și apasă influința guvernelor din monarchia dualistică asupra poporațiunilor creștine, ca să nu izbucniască pe față cu mișcările pronunțate contra semitismului. Dar' așa se vede, că nimic nu ajută: pornirea ese la iveală.

Până mai eri—alaltă-eri numita pornire avea un caracter mai ascuns, mai mascat. Firma și basa acțiunii politice eră »anti-liberalismul«, ba multe dintră nuanțele opoziționale, a bună-oară partidul conservativ din Viena, protestau pe față contra insinuărilor ce li-se făceau, că ar fi antisemite, susținând, că nu's antisemiți, ci numai liberalismul îl combat.

De la 28 ale lunii trecute încoace însă aceasta tactică opozițională s'a schimbat. Nime altul, de cât Viena a făcut acest început. Aderenții dlui Lueger, împreună cu toți creștinii din Viena, au declarat pe față convingerea lor, că nime altul, de cât *jidovimea* influențează asupra guvernului, ca să știrbiască drepturile constituționale ale poporațiunii, ear' conservativii au declarat pe față resbel *jidovimei*, în numele creștinismului.

În toate 19 cercuri electorale ale Vienei »poporațiunea creștină« a ținut conferințe de alegători cu scopul, ca »poporațiunea creștină« să-și manifesteze sentimentele sale. Se vede apriat, că apăsarea guvernului a născut resistință impositantă, o resistință peste carea ministeriul Badeni nu va trece ușor.

În sinul creștinilor din Viena »s'a copt convingerea«, că în afacerea cu respingerea alegerei de primariu a dlui Lueger procedura guvernului a violat greu sentimentele de dreptate și constituționale ale poporațiunii, ear' peste acestea poporațiunea numită nu vrea să treacă fără protest.

Eată rezoluțiunile ce s'au luat unanim în fie-care dintră cele 19 conferințe electorale.

I. Rezoluțiune.

»Alegătorii cercului . . . întruniți în ziua de 28 Novembre în conferință, cu vot unanim aproabă ținuta senatorilor (representanților) comunali aleși în luna Septembrie și se dechiară solidari cu dânșii, — protestează în modul cel mai hotărît contra procedurii regimului, avută în această cauză. Enunță, că e necesar a se slevá lupta pentru eliberarea popoarelor creștine, dar' mai ales a poporului creștin-german din Viena și din Austria de influința liberală-jidană, și că în lupta ce li-se impune, mai ales însă pentru de a respinge influința neîndreptătită a Ungariei în afacerile lor, vor rămâne în permanență până la învingere. Rămânând în fidelitate nealterabilă către patria lor Austria, resping cu indignațiune cutezătoarele insinuări ce din partea străinilor s'au făcut la adresa locuitorilor creștini ai Vienei.«

II. Rezoluțiune.

»Alegătorii cercului, întruniți la 28 Novembre în conferință, enunță că fie-care creștin are datorința a slevá cu tot de-dînsul și a duce la îndeplinire lupta contra jurnalisticiei *jidovești* ce înveninează poporul. — Fie-care creștin să-și recunoască de datorință a sistá abonamentul său la foile *jidovești*, și în locul lor a țină o foaiă creștină corăspundătoare intențiunilor partidului; în fie-care local public creștinii să ceară foaiă creștină și să influențeze, ca foile *jidovești* să nu fie abonate; în fine: în foile *jidovești* creștinii să nu publice inserțiuni, având a face aceasta esclusiv numai în foi creștine.« —

Eată tromful ce dl Lueger știu să-l dea guvernului Badeni, recte omnipotenților din Budapesta, cari s'au amestecat în afacerile interne ale vienezilor punându-și a lor influință în cumpenă și astfel apăsând cântariul dreptății și al libertății constituționale în favorul lor.

Această mișcare, credem noi, se va lăți tare, și iute va câștigá aderenți în Monarchia întregă.

Limba germană în luptă pentru esistență.

De câte-va luni încoace »*scaunul*« școlar din suburbiul Iosefin, secțiunea IX, din Budapesta se află într'o mare iritațiune. Causa luptei și iritațiunii este următoarea: în aceasta parte a orașului locuesc o mulțime de nemți, din care cauză în școalele primare limba germană este de mult introdusă ca limbă de instrucțiune. Șovinismul grasant, care din toate celelalte școale, aproape 100 la număr, a scos limba germană, pocnește de necaz, că din susnumita școală nu poate s'o scoată, fiind-că a învins părerea contrară: ca aci să rămână și de aci încolo limba germană ca limba de propunere pentru unele obiecte. Această hotărîre a scos din țîțini pe dnii șoviniști și a produs o agitațiune enormă în sinul întreg publicului din acel suburbiu; se țin consultări peste consultări, întruniri publice și private, toate cu tema: »*pentru a curăți acelea școale de ciuma germană*«.

Argumentele ce se aduc în astfelu de conferințe din partea inteligenților șoviniști fiind de toată frumseța, merită să le facem cunoscute și cetitorilor nostri. Adunându-le de pe toate terenele, adecă de pe cel pedagogic, moral, patriotic și chiar și umanitar, toate culminează în aceea, că în școalele primare învătămintul nu poate fi de cât într'o unică limbă!

»Este un lucru inhuman« — dic ei — »este o crimă în contra progresului, în contra dezvoltării intelectului, chiar și în contra civilizațiunii omului, de a-l tortură în copilăria sa cu învătămintul în două limbi!!«

Așa vorbesc patrioții când vreau să eschidă dintr'o școală o limbă, dar' nu ved, că ei și legislațiunea țerii când impun »*limba statului*« în școalele noastre, aceleași »crime« le comit.

Din propria lor logică ar urmă, că acolo, unde poporațiunea este în mare majo-

Foișoara „Dreptății“

În ochii tăi.

În ochii tăi frumoși, senini,
 Atâtea famece-s ascunse,
 Atâtea doruri nepătrunse;
 Sub a lor tainice lumini
 De-arëndul toate 'ntineresc...
 Ear' eu cu atâta drag privesc
 În ochii tăi frumoși, senini.

Un dor nespus, o jale grea
 Cuprinde-mă când nu mai pot
 Privi în ochii tăi, socot
 Că 'nebunesc — nu știu ce-aș vrea,
 Nici înțeleg ce mă apasă,
 Dar' simt că 'n sufletu-mi se lasă
 Un dor nespus, o jale grea.

Echoul.

De ale tineretelor.

Schiță.

(Continuare.)

Și a cântat cum în vieța mea nu l' am mai audit. Fie-care cuvânt, fie-care silabă investimântată într'o nuanță de ton miloasă și sfășietoare, eră par'că smulsă din inima lui. Însă când ajunse la »Târzie toamnă e acum« peptul 'i-se ridică, ochii 'i-se unplură de lacrimi și înecat de suspine grele n'a mai putut repetá refrenul »De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?!«

Ceva deosebit a trebuit să se întempele cu prietinel meu, căci de vre-o două zile eră mai vesel.

D-șoara Hermina îl invitase la o excursiune în păduricea de lângă oraș. Se bucurase David, se bucurase afară din cale când primise invitarea, eu însă m'am întristat, căci din zi în zi tot mai mult m'am convins, că ea îl poartă de nas și-și bate joc de el. Dar' nu puteam se-i dic nimic și să-i arăt, că ea e o cochetă de prima calitate, care nu avea alta de gând, de cât să-i facă zile fripte, să 'l vadă tirîndu-se la picioarele ei, ca apoi să se poată din destul bucurá de o nouă cucerire și isbândă. Si cu atât mai puțin puteam să'l rețin, ca să nu se ducă la excursiune.

S'a dus la ea și au plecat.

Din oraș și până la pădurice locul e foarte frumos. De ambe laturile drumului erau sădiți pomi; nuci, frăgari și plop, ce făceau umbră

plăcută și preumblarea mai răcoritoare. Printră pomi ochii alunecau pe largul câmpiei desfătându-se în podoabele naturii.

Depărtare de vre-o jumătate de ceas e podul, care leagă hotarul orașului de țarină. Podul e învechit și se clatină când trec carele încărcate de fân, ear' fricoșii se uită oareși-cum spăriați la rîul ce curge repede și limpede, răsufînd mai ușor când se ved trecuți dincolo.

Pe țărmurile stâng al apei sunt sălci groase și stufoase; sub ele curge apa mai lin și mai posomorită, și isbindu-se de țărmure se clăbucește în tulpinele sălcilor încovoiate, dând naștere unui murmur plăcut ce devine mai adormitoriu când frunzele se mișcă în adierea vîntului.

De la pod locul e mai deschis și mai desfătat. La dreapta și la stînga se întind în lungă depărtare holdele muncite în sudoarea grea a harnicilor plugari. Întreg câmpul avea înfățișarea unui covor frumos și cu gust impes-trițat în cele mai potrivite nuanțe de colorii. Grăul răscopt cu spicul plin și aplecat, abia se zăria de cucuruzul înalt și verde închis, ce se ridică măreț lângă niște holde de trifoiu, ear' înspre pădure, pe un loc mai înălțat, eră resfirat fân, ca să se uște, și cu suflarea vîntului venia dinspre locul acela un miros plăcut și sănătos.

De la marginea pădurii tabloul se schimbă și devine mai încântătoriu. Spre Răsărit se vede orașul tăcut și liniștit, cu turnurile țuguiate ale

ritate, sau chiar curată *nemaghiară*, limba maghiară să fie eliminată. Dar' domnii șovinisti conclud tocmai contrariul, pretinzând adecă, *ca limba majorității sau chiar a totalității nemaghiare să fie eschisă!*

Evident, că rușinea, împreună cu logica, a perit din mintea și inima șovinismului. Și fiind-că el nu vede aceasta, crede, că toată lumea e oarbă.

Un nou proces de presă al diariului „Narodnie Noviny“.

Diariul „Narodnie Noviny“ în numărul său de ieri publică următoarea acuză a procurorului suprem *Kozma Sándor* în contra întemnițatului colaborator *Sudor Zsiak*.

Onorată curte cu jurați!

În diariul „Narodnie Noviny“, care apare în *Turoczszentmárton*, redactat de *Marco Pietro* și edat de *Paul Mudron et cons.* a apărut un articol intitulat „*Maghiarisare obraznică*“, care articolul cuprinde delict de presă. Articolul acesta este calificat prin art. de lege 172 din codul penal de delict de agitare în contra naționalităților. Scopul articolului e ațitarea urei în „*pacifica*“ națiune slovacă, pe care o voiește autorul să o atragă cu tot prețul în acțiunea politică. Autorul se nisuește prin frase bombastice și neînfrânate să arete, că națiunea maghiară tiranizează națiunea slovacă, că ungurii sunt cei mai neîmpăcați inimi ai slovacilor, cari dacă nu vor întreprinde o luptă crâncenă în contra tiranilor, vor fi espuși la o perire totală.

În articolul acesta am să însemnez mai întâiu de toate următoarele:

„În un mod atât de murdar, prost, idiot, asasin, ba chiar bandit, numai capul dracilor din iad poate să vatem națiunea slovacă, după cum pretinde legea, — căci doar' după lege și *Christos* a fost restiguit, — naționalitatea slovacă.

„Chiar și pe omul, care nu e slovac, însă care e drept și se supune lui *Dumneșeu* și legilor dumneșești, într' care se numără și drepturile omenești — îl cuprinde nervositatea, cetind cu ce felu de nutremânt spiritual voiesc să îmbete poporul slovac.

Trebuie să fie de lemn sau peatră inima acelu slovac, care nu pășește în contra acestor manifestări atât de murdare față de slovacii.

Voi sunteți „*pacnici*“ și „*iubitori de pace*“, acum mă adresez la voi, ce dicită voi la aceasta degenerare a moralității? Nu vedeți voi, că *letargia*, în care vă aflați, este un păcat strigătoriu la ceriu, comis în contra legilor dumneșești, păcat în contra voinței lui *Dumneșeu*, în contra legilor naționale?“

Un astfelu de pasagiu e și următoriu:

„Unui om de cinstă nici nu-i este permis a pretinde, ca să maghiarizeze o școală slovacă sau o comună. Cine o face aceasta, merită, ca să fie scuipat în față din partea națiunii slovace și din partea ori-cărui om de cinstă.“

În direcțiunea aceasta agită spiritele și următoriu pasagiu:

„Oameni buni! scrieți o istorie despre atacurile și vătămările acestea, cari le comit sëlbaticii maghiarisatori în contra națiunii slovace, care e capabilă de cultură. Scrieți istoria cu sânge și venin, pentru-că a sosit timpul, când copiii trebuie să răsbune pe asasinii părinților lor, pre cum ne spune istoria grecilor și romani-

lor, când copiii acestora au învățat să răsbune pe părinții lor omoriți!

Pentru-că acuma nu se mai rușinează de nimic, căci deja copiii proprii (slovaci) fac troaca, de unde au să nutriască părinții lor cu țărițe!

Fraților! Deja și în bisericile noastre au început să se imbuldiască maghiarisarea sëlbatică, janicearismul și renegatismul; acuma dacă mergeți în biserică rugați-vă, ca să vină încă odată fiul lui *Dumneșeu*, ca să scoată din biserică cu sbiciul pe miserabilii negustori de suflete.“

În urmă mai citez încă pasagiul final:

„... *Dumneșeu* însă ne va ajuta sigur, ca să câștigăm drepturile omenești.

Dumneșeu ne ajută, ear' noi trebuie să ne suflăm mânecele, ca să lucrăm, să veghiăm, ca să putem purta lupta în contra asasinilor nostri maghiari și în contra scopului lor nerușinat, care tinde la maghiarisarea sistematică.“

Pe baza citatelor și a actelor acuse ridică apoi procurorul acusa în contra lui *Izidor Zsiak* locuitoriu în *Turóc-Szent-Márton*, acuma aflătoriu în temnița de stat din *Vaț* și cere pe baza §-lui 172 punct 2 punerea sub acuză a numitului.

Referitoriu la cererea acusatului, ca deodată să se pertracteze toți articolii incriminați, procurorul declară, că nu se învoește.

Pe baza acusei procurorului curtea cu jurați din *Budapesta* subscriși *Zsitvay* ca președinte și *Rédly* ca notariu, pune pe *Izidor Zsiak* sub acuză și defige termenul pentru pertractarea procesului pe 6 *Februarie* 1896.

Am ținut de bine și necesar, să traduc acusa aceasta din diariul „*Narodnie Noviny*“ și să o comuncie și onoratului public cetitoriu, ca să vadă modul cum se pregătesc detentorii puterii de stat pentru serbarea milenară a existenței statului maghiar.

E fapt, că pasagele citate de procuror sunt foarte vehemente și se deosebesc în tonul ținut de articolii incriminați ai diarelor noastre.

Știm însă cu toții, că aliatul nostru popor slovac e cu mult mai mult chinuit de cât poporul român, ergo și strigătul de durere al acestui sërman popor trebuie să fie mai desperat.

Lean.

Străinătate.

Complicațiunile din Turcia. (Londra, 1 Decembrie.) *Times* raportează, că dacă sultanul nu dă termen pentru concederea intrării câte unei a doua năi staționare în *Bosfor*, puterile vor fi silite să-și trimită năile în *Bosfor* chiar și în contra învoirii lui.

(Constantinopol, 1 Decembrie.) Aproape din toate provinciile sosesc rapoarte despre grozavă foamete. Din cauza insuficienței comunicațiunii este aproape imposibil a trimite ajutoare. — Știrile despre turburările din *Conia* și *Ismiat* încă nu s'au confirmat. Despre evenimentele din *Creta* n'au sosit încă rapoartele consulilor.

Atentat contra țarului. (Lemberg, 30 Novembre.) *Kurjer Lvowski* raportează din *Vislivița*, că acolo s'a răspândit fama despre încercarea unui atentat contra țarului. Glonțul atentatorului a pătruns prin mantaua țarului fără să fi atins corpul. Se dice, că sunt deja arestați vre-o cincisprezece indiviși suspecti.

bisericilor și cu casele variate în acoperișe și înălțimi. Ceva mai aproape curge rîul șerpuitor, de pe ale cărui valuri privirea își lunecă departe, până ce se perde într'un lanț de dealuri păduratice, de-asupra cărora se înalță tot mai ridicate niște cleanțuri până în vineția ceriului. În susul apei ochiul se isbește într'un șir de munți în formă bizară, unii pleșuvi și posomorți, ear' alții ascuțiți și încărcăți de stejari.

Prin pădure prietinelu meu mergea alături cu *Hermina*. Adesea trecea câte un sfert de ceas fără ca el să-i poată dice vre-un cuvânt, ear' ea 'i aruncă niște priviri, care'l făceau să tremure în tot trupul.

În urma lor venia sora ei și un văr al lor, par'că dinadins mai încet și mai a lene, ca să le dee timp de depărtare, spre a fi neconturbați.

La un isvor *Hermina* se puse jos cu o grație bine studiată și care o prindea de minune. Și ca și cum ar fi prea obosită, respiră greu; făcându-și vânt din când în când, își închidea ochii cu un farmec admirabil, ear' șuvițele crețe ale negrului păr îi jucău flușturate și reslătite pe fruntea ei albă și boltită.

„D-le David, culege-mi niște flori,“ dise ea cu un glas șoptitoriu și trăgănat de oboseală, dar' plin de miere.

Prietinelu meu se depărtă și după cât va timp se întoarse și-i aduse un fir de romoniță.

„Cum, romoniță 'mi aduci?“ îl agră ea zimbînd.

„Da“.

„Și de ce? — Ca să ved, dacă mă iubește cineva?“

„Nu! Floarea minte, pe mine nu mă iubește nimenea.“

David se uită la ea ca și cum ar soarbe-o cu ochii. Ea își furișă pe sub gene privirea la el și un suris fin, care abia ținū o clipă, i-se ivl la marginea gurii.

„Da, domnule David“ — adause ea cu oftatul omului, care grăiește fără nici o nădejde — „sunt, ei, dar' ce-ți pasă dtale, că eu sunt nefericită? — Și asta nimenea nu o știe, nici nu o vede, dar' mai mult, nici nu ar crede, că eu sunt... însă...“

„Uite cum curge apa de limpede și cât de curate se străcură valurile printră firele de earbă înverdită, — așa se scurge și vieța mea, cu deosebire, că dillele mele sunt triste... O! De m'ăși sfârși odată.“

Câte n'ar fi dorit prietinelu meu să-i spună și cât de el drag și-ar fi deschis inima, dar' eră ceva în el, care-i făcea imposibilă ori-ce mișcare și-i opriă graiul. Însă în ochii lui învăpăiați de puterea dorurilor se oglindea tot sufletul și toată patima lui.

Și ea îl înțelegea, ba îl înțelegea prea bine. „Însă“, continua *Hermina* privind dureros și visătoare la undele crețe ale apei, „dar' nu, ce folos de vieță...“

„Dșoară, *Hermina!*“

Sërbia contra maghiarilor. (Belgrad, 1 Decembrie.) Diarele de aici atacă Austro-Ungaria în ton foarte vehement. Subiectul atacurilor sunt greutățile în situațiunea din Balcani. Semi-oficiala *Narodni List* se năpustește asupra contelui *Goluchovski* și dice despre el, că sub scutul alianței triple tinde să continue politica agresivă a contelui *Andrássy*. Rusia — dice *Narodni List* — nu va concede nici-când, ca rassa maghiară cu nas pătanos să cuceriască teren în Balcani; apoi atrage atențiunea maghiarilor și le recomandă să deie mulțămită lui *Dumneșeu*, că n'a bătut încă oara, în carea slavii vor striga: *Moarte hunilor.*

Botezul prințului de Preslav. (Sofia, 1 Decembrie.) Eri seara la 8 oare s'a sêvêșit botezul prințului *Ciril de Preslav*. Nași au fost: ducele de *Aumale*, pe care l'a reprezentat *Lasyrie* — un strănepot al lui *Lafayette* — și ducesa de *Chartres*, reprezentată prin mama principelui *Ferdinand*.

Dieta de la Budapesta.

Camera deputaților.

— Ședința de la 30 Novembre n. —

President: *Szilágyi Dezső*.

După verificarea protocolului ședinței trecute, se trece la ordinea zilei, la desbaterile budgetare.

La pozițiunea dietei, *Hock János* dice, că și în comitatul *Pestei* începe a se înrădăcina spiritul de la *Neutra*. Trece apoi la presă și o apără față de *Hermann Otto*. Dice, că dacă presa (lucru firesc, cea maghiară. Red. „Drept.“) umblă după scandaluri și scrutează la picanterie, e o dovadă, că și vieța publică e inficiată. De altfelu dice, că presa maghiară astăzi nu e alta de cât o unealta ofensivă, care cu atât e mai dură, cu cât e mai bine plătită. — Primește proiectul de rezoluțiune a lui *Bartók*, ca să fie o foaie în care vorbirile deputaților să fie reproduse în tocmai.

Contele *Pongrácz Károly* vorbește cam tot în sensul acesta și se provoacă la o vorbire a lui întortocată de guvernamentalul „*Nemzet*“.

Horváth Gyula susține chiar contrariul celor afirmate de cei doi antevorbitori și riscă a susține, că presa maghiară stă la acel nivelu al chiamării sale, ca și ori-care din Europa. Nu primește proiectul.

Se trece apoi la resolvarea unor petițiuni. Vorbesc: *Horváth Béla*, *Farbaky István*, *Ugron Zoltán*, *Perényi Zsigmond*, *Kun Miklós*, *Tompa Antal*, *Horváth Béla*, *Szentiványi Árpád*, *Szederkényi Nándor*, *Visontai Soma*, apoi ministri *Perczel* și *Erdélyi*.

Toate petițiunile, cât și răspunsurile date de guvern, sunt parte cestiuni secundare, parte fără de interes.

Corespondență.

Șipet, 28 Novembre.

(Volnicii de ale matriculanților).

În 24 Novembre n. s'au sêvêșit în comuna *Șipet* 6 cununii. Dl notariu substitut *Zsutty Zoltán* ca conducătoriu matriculelor căsătoriei civile nici nu și-a pus încă piciorul în scară și eată că și *Dsa* ca antecesorul său calcă legea și pretinde de la cei ce voiesc să se căsătoriască lucruri, cari nici pomenire n'au în legea căsătoriei civile. În susnumita di la porunca *Dsale* s'au înfășoșat 3 părechi de miri la 10 oare a. m. pentru sêvêșirea căsătoriei civile; toți au fost

„Lasă, domnule David, am vedut atâta, în cât, — ori ce crești, că eu nu știu ce se vorbește, nu, nu am, nu pot avè în nime încredere, și apoi cine mi-ar dá mie credemânt?“

„Lumea? Lumea scornește și multe flecărește în contul unora și altora, ear' bărbații sunt hafni înșelători. Ați fac curte și mâne te rid, povestindu-te. Știu eu, dar' mă mângăiu, că vor trece toate odată...“

„Dșoară...“, dar' când se continue vorba, se auzi glasul companionilor și trebuiră să tacă.

Hermina îl pătrunse cu privirea și făcând niște ochi plini de o ascunsă, dar' dulce durere, îi șopti: „Fă-te că 'mi culegi niște flori“.

Fără să vadă sau să mai audă ceva, *David* plecă prin pădure. 'I-a trebuit mult până să se desamețiască, și apoi culegând câteva flori, abia într'un târdiu s'a reîntors.

„Cât te-am așteptat, domnule David“, îl întimpină *Hermina* încă din departe, „credeam că te-ai pierdut.“ El îi întinse florile și roșind dise cu greu și cu sfială: „Câte flori, atâtea vorbe“.

„Voi căută să le nțeleg“, răspunse ea strîngându-i mâna.

El eră beat. Și de ar fi putut, ar fi țipat de bucurie.

La reîntoarcere fū aceeași ordine. Pe cale, cum mergeau alături, ea se frecă de el, și la locuri mocirloase ori la șanțuri, ea 'i cerea mâna și adesea se rezemă molatică de umêrul lui.

(Va urmă.)

îmbrăcați cum se cade și cuviincios cu 2 martori fie-care; însă spre indignarea celor de față Dsa i-a respins a casă într'un mod dur, spunându-le, să vină d. a. cu musica și cu toți nuntașii, ear' miresele cu cununile pe cap, pentru-că altcum nu va săvârși actul civil adaugând și aceea, că casa comunală este mai sfântă de cât biserica, și așa nu poate permite, ca actul civil să fie coada cununiei bisericești, așa bieții miri au trebuit să vină după ei cu musică cu tot în avlia casei comunale. Cunundu-se în biserică o părechiă prin preotul Nicolae Stoia, la începutul actului ddeesc, tocmai când nașii se pregăteau să plătiască speșele cununilor, eată că subjudele Dăm. Cioara întrând în s. biserică începe să strige: „plătiți, dacă sunteți proști, dl notariu a dis, că nu sunteți siliți să vă cununați și să plătiți la biserică.“ Sevârșind păr. Nic. Stoia actul cununiei, s'a dus numai de cât la notariu, așteptând la ușa chiliei până ce acesta a finit actul civil, când întrând la el i-a spus ce s'a petrecut în s. biserică, cerându-i espicare. Dl notariu a dis, că el nu a vorbit astfel; păr. Stoia l'a rugat apoi, să nu suferă în giurul DȘale astfel de oameni, cari espică rău cuvintele sale cătră miri, rugându-l apoi, că în viitoriu să nu pretindă de la acestia aceea ce nu prescrie legea, adică că miresele să se înfățișeze naintea Dsale cu cununile pe cap, cu lăutași, și că pentru aceasta să nu-i trimită a casă. La aceasta pretensiune dreaptă a părintelui Stoia dl notariu s'a aprins de ciudă, spunând, că va face arătare dlui fibiriu contra sfinției sale, pentru că îl conturbă în oficiu. Părintele nostru i-a răspuns, că poate să facă arătare, dar' și până atunci n'are dreptul să pretindă de la credincioșii săi lucruri de cari a pretins D-sa pân' acf. Dar' d. a. la 6 oare i-a dat de cap părintele Stoia; anume fiind D-sa naș la fata cojocariului Pera Tomiciu, pe care de asemenea l'a trimis și cerut cununa pe capul miresei, sfinția sa s'a întrepus de a împlini porunca ilegală a notariului și astfel a mers la casa comunală numai cu 2 martori; notariul a încercat de nou să pretindă, ca lăutași, cari acum diceau naintea s. biserici, să vină la casa comunală, dar' aceasta poftă, mulțămită părintelui Stoia, nu i-s'a împlinit, spuiind fiilor săi, că dacă notariul le va spune și a 2-a oară să îndeplinească actul civil, va îndeplini sfinția sa cununia în s. biserică; vedând notariul, că nu i-se împlinește pofta, a îndeplinit actul civil și fără lăutași. Eată ce urmări triste... Au fost la aceasta nuntă mulți oaspeți din Vêrșet, Retișor ca neamuri și s'au mirat de această procedură ilegală a not. subst. spuiind șepetenilor, că pe acolo astfel de lucruri nu se pretind la căsătoria civilă.

Corespondentul.

*

În legătură cu această corespondență reproducem din *Rev. Orăștiei* o corespondență din *Balomir*, carea tractează deasemenea volnicile matriculanților. Credem, că e bine, ca toate casurile de asemenea volnici să se facă cunoscute în cercuri cât mai largi. — Eată corespondența *Revistei*:

D-le Redactor!

Duminecă în 17 Novembre s'a săvârșit în comuna Balomir, Câmpul pâinii, o căsătorie cum nu s'a pomenit alta. Trei tineri voind a se căsători, se duseseră în câte 2 rânduri la jupânul matriculant, și nu li-s'a băgat vină la — haine! A treia-oară erau să se ducă pentru încheierea contractului. Când colo ce să vâdi? Perciunat Măria-Sa, matriculantul, de astă-dată îi respinge și nu vrea să-i declare căsătoriți în haine așa de toate dillele! I-a îndrămat să meargă să se îmbrace de paradă și așa să vină. Tinerii nu voiau. Voinicosul matriculant i-a dat afară. Ei s'au dus de nou tot așa, până de trei-ori! Vedând apoi că au de a face cu un încăpăținat de să-i fugi din cale, și după-ce prin mergerea de trei-ori în hainele de rând, i-au dovedit de ajuns ce eră de dovedit, ca să nu se amâne ziua, fiind încolo pregătirile de nuntă gata, au fost sfătuiți să-și iee acum dară ceva haine mai curate. S'au dus tinerii și și-au luat numai câte o cămașă curată, dar' zdrețoasă, tot de toate zilele, și s'au întors la jupânul, și i-a declarat căsătoriți.

După aceea s'au întors a casă, și s'au îmbrăcat în hainele sărbătorești cele mai frumoase ce le aveau, și au plecat cu lumea de oaspeți și cu dl preot *N. Suci* în frunte, la sfântul locaș a lui Ddeu, primind aici binecuvântarea altariului, întorcându-se apoi a casă și veselindu-se.

Acești tineri bravi și curagioși sunt: *Adam Fleșeriu* cu mireasa sa *Safta Cristea*, *Mihailă Nistor* cu mireasa sa *Maria Muntean* și *Adam Stanea* cu mireasa sa *Paraschiva Adam*, cărora pentru frumoasa lor purtare le urez vieță cu noroc și le strig din inimă: Trăiască!

De însemnat mai e, că voinicos Măria-Sa matriculantul, cât de voinicos, știind ce are de gând, s'a îngrijit de cu bună-vreme și de paza cuvenită! *Trei gendarmi* păziau ușa sinagogei sale! Răzimat pe baionete a avut curagiul de-a făcut

și ce-a făcut, ear' fără de ele, anevoe cred că ajungeă și la puținul la care a ajuns!

De altfel ne luăm voe a face luător aminte pe matriculantul nostru, că nu e lucru de omenie să-și bată joc de poporul după care trăește, căci nu noi, poporul, îi suntem lui, ci el nouă slugitoriu!

Însemn că dl preot *Nic. Suci* s'a purtat foarte brav. Vedând volnicile matriculantului, a mers și a cerut să-i arete legea unde prescrie, ca mirii să vină în haine de paradă? Jupânul însă strimtorat, a făcut cum fac băieții când se coartă și vine un al treilea și-l învinge cu o vorbă pe cel ce se credeă mai tare, — a dis necăjit dlui preot: „Nu ești avocat!“ Slabă treabă când așa trebue să-ți aperi volnicia, jupâne!

Un oaspe!

*

Noi lăudăm pe bravii miri pomeniți mai sus. Ei n'au făcut nici un rău și nici o vătămăre de lege prin purtarea lor, — observă „*Rev. Orăștiei*“.

Bujor, (cerc. Făgetului), 18/30 Novembre.

Echou la „*Desmerdații*“.

Adânc st. Domnule!

Articulul din nrul 251 „*Desmerdații*“ e senșional. Solicitez reproducerea lui și în „*Foaia de Duminecă*“. Că opinca bănățeană e cea mai „hameșă“ ne va servi cazul concret din 4 Decembre, când în Făget se va ține alegerea de ablegat a dlui *Grünzenstein*, secretariu de stat, la care alegere li-s'a comunicat eri în Făget juđilor comunali, că fie-care alegătoriu prnește prețul de 1 fl. 50 cr. și cărăuși.

Mă prind pe oicare, că nu vor lipsi nici opincari de acela, ce posed averi de 10.000 fl. Apelez la frații preoți ai cercului *Făget*, ca fie-care să pregătească „*Liste*“ despre acei alegători, cari își vor vinde conștiința pe 1 fl. 50 cr., și să le trimită on. Red. „*Dreptatea*“ spre a face us de ele. Din parte-mi nu voru întrelăsă.

Aderintele.

Cronică.

Timișoara, 2 Decembre n.

Profanare de religiune provocată prin ultrareligionari. Ni-se scrie din comuna *Nadaș* (comitatul *Aradului*), că din cauza unor neînțelegeri interne, o parte a religiunei gr. or. insinuându-se a trece la religiunea gr. cat., preotul gr. cat. în zelul său cel mare, de și știă bine, că oamenii nu trec din convingere, înainte de a se fi împlinit formele prescrie a fchinat o casă proastă de lemn, a pus un clopot și a improvisat un feliu de altariu în acea casă și a transportat mai multe odoare bisericești, trebuincioase la serviciul divin, promițând poporului toate favorurile ce îndatinează astfel de frați gr. cat. a le practisă.

Tocmai când începă preotul gr. cat. a se lăudă cu convertirea a preste o sută de familii, i-a venit răsplata meritată celor ce umblă a cumperă sufletele. Oamenii își veniră în fire și dând preotului gr. cat. a înțelege, că intențiunea lor de a trece n'a fost nici corectă nici serioasă, l'au provocat să și ducă clopotul și odoarele din casa menită de a fi biserică, căci „ei au biserica lor din moși-strămoși“.

Preotul gr. cat. n'a voit a da ascultare provocărilor să și ducă însuși lucrurile din casă, — al cărei proprietariu îi abdsese din vreme folosința — și așa oamenii au încercat toate acelea obiecte pe niște țigani, cari le-au dus până la hotarul comunei și acolo le-au trântit la pământ. Eată cum profanează vênătorii de suflete religia gr. catolică! Ce învățatură pentru toți acei vênători. — Atâta din comunicatul ce ni-a sosit. Din parte-ne regretăm, că încă și ađi se mai întemplă lucruri atât de scârnave și dejositoare între frații de unul și același sânge.

Înmormântarea lui Dumas s'a săvârșit Sâmbătă într'amiadi pre lângă participarea unei imense mulțimi de public. Au participat și ministrii *Combes* și *Mezureur*, toate notabilitățile literare și artistice și numeroși actori. Conform dorinței decedatului a lipsit ori-ce pompă și discursuri.

Afacerea Perczel-Andreanszky. Am adus în unul din numerii trecuți scandalul întemplat în cameră într'amiadi pre lângă participarea unei imense mulțimi de public. Au participat și ministrii *Combes* și *Mezureur*, toate notabilitățile literare și artistice și numeroși actori. Conform dorinței decedatului a lipsit ori-ce pompă și discursuri.

Necrolog. *Ioan Buhescu* proprietar în Ineu, fost învățătoriu, notariu diplomat și un bun sprigitoriu al causei românești, în 16 Novembre a. c. n. s'a mutat la cele eterne. Îl jlește soția

Saveta Sime, fiica *Maria* măr. *Igna*, fiul *Terențiu* cand. de pădurar, ginerele *Avram Ignă*, nepoți, nepoate, și frate-său *Petru Buhă*.

Egumen nou. După cum aflăm, în 11/23 Novembre a. c. s'a ținut alegerea de egumen pentru mănăstirea *Putna* (*Bucovina*), acest vestit locașiu de odihnă al osămintelor lui *Stefan cel Mare*. A fost ales venerabilul domn exarch *Iracliu Porumbescu* din Frătăuțului-nou. Nou alesul șef este tatăl mult-regretatului compozitor *Ciprian Porumbescu*.

Cea mai bătrână pomadă pentru creșterea părului. Că și în timpurile străvechi suferiau oamenii de chelie și cercau să-și crească păr în mod măestrit, serviască drept dovadă următoriu recept: „*Rade* usoarea de pe talpa cânelui, pune lângă ea fructe de banane și copită de măgariu, și-apoi ferbe-o în ulei; se va preface în escelentă medicină pentru creșterea părului; trebue numai să-ți freci bine capul cu ea“. — Acest recept a fost scris pe seama mamei regelui *Saba*, care fusesse al doile rege din prima dinastie a *Faraonilor* și trăiă cam pe la anul 4000 a. Chr.

O broască țestoasă de mărime ne mai pomenită. Lângă *Scabright* s'a prins nu de mult o broască țestoasă în mărime cum nu s'a mai pomenit până acum. Greutatea stimabilei e de 875 fontți, scutul de pe spate-i are o lungime de 2'10 m. și o lățime de 1'65. Prinderea acestui rar vênat a dat foarte mult de lucru căpitanului de corabiă *Lookwood* și matrozilor sei.

Din societăți.

De la „*Astra*“. Comitetul central al „*Astrei*“ publică următoriu

Concurs.

Nr. 438. — 1895.

Pentru conferirea unui stipendiu de 100 fl. din fondul general al Asociațiunii, unui tiner român din Munți apuseni, ca se poată urma cursul la vre-o școală de sculptură în lemn sau peatră din patrie, se escrie concurs cu terminul până la 30 Decembre 1895.

Tinerii cari doresc a reflectă la acest stipendiu, au să înainteze cererile, în terminul deschis, Comitetului Asociațiunii în *Sibiu* (*Nagy-Szeben*, *Muhigasse* 8), instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez;
 2. Atestat școlar, din care să se vadă, că a terminat cu succes II clase la vre-o școală medie sau civiă, ori apoi VI clase la școale elementare populare, ca să poată îi primit la vre-o școală de categoria amintită, cu începutul semestrului II-lea de la 1 Februaru, anul curent școlar;
 3. Atestat, dacă de present cercetează deja vre-o asemenea școală;
 4. Document despre invoirea părinților sau tutorului, prin care se obligă a permite tinerului, ca să incheie în regulă cursul învățământului de patru ani.
 5. Alte eventuale documente recomandatoare.
- Cererile intrate după termin nu se iau în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 3 Octobre 1895.

Dr. Il. Pușcariu
vicepreședinte.

Dr. V. Bologa
secretariu II.

Literatură, artă și știință.

În editura librăriei *Carol Müller* a apărut „*Biblioteca pentru toți*“ Nr. 23/24. „*Din vieța meseriașilor*“, novelă de *Ioan Popovici-Bănățeanul*, volum care cuprinde în doi numeri (23 și 24) novelele admirabile ale unui scriitoriu bănățean, mort din nenorocire tiner de tot. Despre vieța și talentul său vorbește cu mare competență în prefața acestui volum criticul *Titu Maiorescu*. — Volumul viitoriu din „*Biblioteca pentru toți*“, va fi „*Povestea vorbei*“ de *Anton Pann* tom. II.

Posta Redacțiunii.

Dlul V. P. în Pitaș. „*Marșul*“ Dtale e bun, dar' a'l publică nu se poate, fiind-că procurorul nesmintit s'ar acăță de el.

Dlul „român cu inimă curată“. Am primit epistola Dtale ce poartă stampilia postală *Caransebeș*, și am cetit. Sunt mai mulți oameni cari fac politică fără de a avé măcar numai ideă de ea, și toți acestia judecă despre unii și alții dintră bărbații nostri chiar așa ca Dta. Deci asta nu e crimă, nici ai avé să te temi de cineva, căci noi nu avem procurori, nici temnițe; de ce dar' scrii tot mereu anonim? Spune-ți onoratul nume, în care cas bucuroși vom stă de vorbă; la din contră ne silești, ca frumosul efluc al curățeniei „*inimei Dtale*“ să'l aruncăm în corfă și să credem, că inima îți poate fi curată, însă mintea și priceperea?!...

